

Η πολιτική σημασία και βαρύτητα της δημιουργίας από τον Καποδίστρια της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων, για την συγκρότηση του Ελληνικού Κράτους

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΟΛΩΣΗΣ, Υποστράτηγος ε.α. Καθηγητής της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων, Γενικός Γραμματέας του Συνδέσμου Επιτελών Εθνικής Αμύνης
Email: xbolosis@yahoo.gr

Γενικά

Η ιδέα αλλά και η ανάγκη συγκροτήσεως Τακτικού Στρατού, δημιουργήθηκε αμέσως μετά την κήρυξη της Ελληνικής Επανάστασεως το 1821. Μέχρι τότε ο αγώνας διεξαγόταν από Άτακτα Σώματα, τον πυρήνα των οποίων αποτελούσαν δύο κυρίως ομάδες που προέρχονταν από τους «Κλέφτες», δηλαδή τους Επαναστάτες Αντάρτες κατά την διάρκεια της Τουρκοκρατίας, τους «Αρματωλούς», οι οποίοι ήσαν φρουροί της υπαίθρου και στους οποίους η Οθωμανική Διοίκηση εμπιστεύεται την φύλαξη περιοχών με ορεινούς όγκους και στενά περάσματα (Δερβένια), υπό την Διοίκηση των Οπλαρχηγών, των «Καπιτάνων», όπως ονομάζονταν με πείρα μόνο στον Κλεφτοπόλεμο, δηλαδή τον Ανταρτοπόλεμο. Βεβαίως πολλοί από αυτούς είχαν κατά καιρούς υπηρετήσει στον οργανωμένο στρατό των Ιονίων Νήσων ή στην Αυλή του Αλη Πασά των Ιωαννίνων.

Τα άτακτα αυτά Σώματα, συγκροτημένα στην πλειονότητά τους από αφοσιωμένους στην ιδέα της Ελευθερίας πατριώτες, στερούνταν στρατιωτικής Εκπαιδεύσεως και Πειθαρχίας. Οι Αρχηγοί τους εξάλλου, μην έχοντας καμία μεταξύ τους Ιεραρχία, εκτός από το πατροπαράδοτο πνεύμα αλληλεγγύης, δύσκολα μπορούσαν να συνεργαστούν για τον κοινό σκοπό. Αυτός ήταν κι ο βασικός λόγος, που παρά τις αρχικές σημαντικές πολεμικές επιτυχίες τους, ώθησαν τις Επαναστατικές Αρχές και Κυβερνήσεις προς την βαθμιαία οργάνωση Τακτικού Στρατού.

Στην προσπάθεια αυτή, μεγάλη βοήθεια προσέφεραν οι Ελληνικής καταγωγής Αξιωματικοί, που υπηρετούσαν σε διάφορους Ευρωπαϊκούς Στρατούς, καθώς και πολλοί ξένοι Στρατιωτικοί, οι οποίοι ήρθαν εθελοντικά στην Ελλάδα, για να συμμετάσχουν στην απελευθέρωσή της. Τα περισσότερα τμήματα Τακτικού Στρατού, που οργανώθηκαν κατά την διάρκεια της Επανάστασεως, λίγο μετά την συγκρότησή τους διαλύονταν, άλλοτε από έλλειψη των απαραίτητων εφοδίων και άλλοτε για λόγους πολιτικούς. Εν τούτοις τα Τμήματα αυτά υπήρξαν αξιόλογα, υπηρέτησαν την Πατρίδα με ζήλο και αυταπάρνηση και απέδειξαν πόσο ωφέλιμη ήταν για τον Στρατό η Οργάνωση, η Εκπαίδευση, η Τάξη, η Πειθαρχία και το Πνεύμα Συνεργασίας.

Η πρώτη προσπάθεια συγκροτήσεως Τακτικού Στρατού, έγινε από τον Αρχηγό της Φιλικής Εταιρίας, Αξιωματικό του ρωσικού Στρατού και Υπασπιστή του Τσάρου Αλεξάνδρου του Α', Αλέξανδρο Υψηλάντη.

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΡΑΙΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, ΦΡΑΝΣΙΣΚΟ ΝΤΕ ΜΙΡΑΝΤΑ

- η Ελληνική Σκέψη στην Αυτοθέσμιση των Κοινωνιών, τον Διαφωτισμό και την Γνώση

ΑΞΙΟΝΑΣ Ι: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΟΡΑΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΩΝ

www.academy.edu.gr

Ο Υψηλάντης, οργάνωσε τον 2ο «Ιερό Λόχο» στην Ελληνική Ιστορία. Είχε προηγηθεί, ως γνωστόν, ο Θηβαίος Στρατηγός Επαμεινώνδας, του οποίου ο «Ιερός Λόχος» διακρίθηκε στις Μάχες των Λεύκτρων, Μαντινείας και Χαιρωνείας, στην οποία και έπεσε ηρωικά μαχόμενο, σχεδόν το σύνολο των ανδρών του.

Ο «Ιερός Λόχος» του Αλέξανδρου Υψηλάντη στη Μάχη του Δραγατσανίου (Βλαχία), στις 8 Ιουνίου του 1821, διελύθη αφού το σύνολο των ανδρών του αποδεκατίστηκε.

Ο αδελφός του Αλέξανδρου Υψηλάντη Δημήτριος, συγκρότησε τον ίδιο μήνα, ένα Τμήμα Τακτικού Στρατού, συνολικής δυνάμεως 300 ανδρών με συμμετοχή και Φιλελλήνων Γάλλων Αξιωματικών.

Το Τμήμα αυτό, αφού έλαβε μέρος στην Πολιορκία της Τριπόλεως και στην κατάληψη του Ναυπλίου και του Ακροκορίνθου, διελύθη τον Ιανουάριο του 1822, μετά την οικιοθελή αποχώρηση του Υψηλάντη.

Ακολούθησαν και άλλες απόπειρες συστάσεως Τακτικού Στρατού με πιο σοβαρή αυτήν του Αλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, τον οποίο η Α' Εθνοσυνέλευση εξέλεξε τον Μάρτιο του 1822. Πρόεδρο της πρώτης Ελληνικής Κυβερνήσεως.

Ο Μαυροκορδάτος, αντιλαμβανόμενος την ανάγκη υπάρξεως Τακτικού Στρατού, εισηγήθηκε και την 1η Απριλίου 1822 ψηφίστηκε ο Νόμος «Περί Οργανώσεως του Στρατού» ο οποίος και απετέλεσε την βάση όλης της μετέπειτα Στρατιωτικής Νομοθεσίας.

Με τον Νόμο αυτό, συστάθηκαν και τα πρώτα Όπλα του Στρατού, δηλαδή το Πεζικό, το Ιππικό, το Πυροβολικό και το Μηχανικό και συγκροτήθηκε το πρώτο Σύνταγμα Πεζικού, το οποίο προικοδοτήθηκε και με Πυροβολικό.

Στις 10 Μαΐου του 1825, ψηφίζεται ο Νόμος «Περί Απογραφικής Στρατολογίας», ενώ διορίζεται επικεφαλής των Τακτικών Στρατευμάτων ο Γάλλος Συνταγματάρχης Κάρολος Φαβιέρος.

Το 1825, ο Φαβιέρος εκδίδει Προκήρυξη, με την οποία καλεί τους κατοίκους να σπεύσουν να καταταγούν, ενώ καταρτίζει και οδηγίες για την Τάξη, την Πειθαρχία, τις Ποινές, τις Αμοιβές και τις Προαγωγές. Η Προκήρυξη αυτή είχε ως αποτέλεσμα την σχεδόν μαζική κατάταξη, με αποτέλεσμα η δύναμη του Τακτικού Στρατού να φθάσει στις περίπου 4.000 άνδρες.

Ο συγκροτηθείς από τον Φαβιέρο Τακτικός Στρατός, από τον Μάρτιο του 1826 έως τον Οκτώβριο του 1828, έλαβε μέρος σε πολλές επιχειρήσεις με πολύ αξιόλογα αποτελέσματα.

Η άφιξη του Επτανήσιου πολιτικού και Υπουργού Εξωτερικών της Ρωσίας Ιωάννη Καποδίστρια στο Ναύπλιο στις 6 Ιανουαρίου 1828, ως πρώτου Κυβερνήτη της Χώρας, άνοιξε μια νέα περίοδο στην οργάνωση του Τακτικού Στρατού.

Ο Καποδίστριας μόλις ανέλαβε τα ηνία του Κράτους αφοσιώθηκε ενεργά στην ουσιαστική ανασυγκρότηση των Στρατιωτικών Δυνάμεων. Κατανόησε ότι για την επιτυχία του ήταν απαραίτητη η ύπαρξη ενός Συμβουλευτικού Οργάνου και συγκρότησε στις 23 Ιανουαρίου 1828 «Πολεμικό Συμβούλιο» για να επεξεργασθεί τις πολεμικές υποθέσεις και γενικά τα στρατιωτικά ζητήματα.

Πρόεδρος του Συμβουλίου, ήταν ο ίδιος ο Κυβερνήτης, ενώ συμμετείχαν ως Μέλη, οι δύο αρχηγοί των Χερσαίων και Ναυτικών δυνάμεων, ο Αρχιστράτηγος Ρίτσαρντ Τσώρτς (Αγγλος Συνταγμα-τάρχης, Αρχιστράτηγος της Δυτ. Στερεάς. Η συνέλευση της Τροιζήνας του είχε αναθέσει την αρχιστρατηγία όλων των «κατά ξηράν δυνάμεων», την οποία ο Κυβερνήτης περιόρισε, διορίζοντάς τον Αρχιστράτηγο της Δυτικής μόνον Ελλάδος), και ο Ναύαρχος Κόχραν αντιστοίχως, στους οποίους τα αξιώματα είχαν απονεμηθεί από την Γ' Εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας τον Μάρτιο του 1827. Ως Έκτακτα Μέλη, συμμετείχαν όσοι Έλληνες Στρατηγοί και Ναύαρχοι είχαν, κατά την κρίση του Κυβερνήτου, βαρύνουσα γνώμη στα αντίστοιχα θέματα.

Ένα χρόνο μετά, το 1829, συγκροτήθηκε «Γραμματεία επί των Στρατιωτικών και Ναυτικών Υποθέσεων» (Υπουργείο Πολέμου θα λέγαμε σήμερα), με πρώτο Γραμματέα τον αδελφό του Κυβερνήτου Βιάρο Καποδίστρια.

Αμέσως μετά, ο Καποδίστριας, επιδόθηκε στην αναδιοργάνωση των Ατάκτων Στρατευμάτων, εκδίδοντας το από 7 Φεβρουαρίου 1828 Διάταγμα («Οργανισμός Χιλιαρχιών»), με το οποίο τα μέχρι τότε Άτακτα Σώματα μετονομάζονταν σε «Αεικίνητα» και οργανώνονταν σε Οκτώ (8) Χιλιαρχίες των Δύο (2) Πεντακοσιαρχιών η κάθε μια. Οι χιλιαρχίες συγκροτούνταν ανά περιοχές και η δύναμή τους κυμαινόταν από 500 έως 800 άνδρες.

Οι νέοι Σχηματισμοί, συγκεντρώθηκαν στα Μέγαρα και την Ελευσίνα, όπου στις 16 και 26 Απριλίου αντιστοίχως, έδωσαν τον καθιερωμένο όρκο και παραδόθηκαν οι Σημαίες από την Κυβερνήτη στις Πεντακοσιαρχίες. Οι δυνάμεις αυτές, με την νέα Οργάνωση και Σύθεση συμμετείχαν στις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις της Στερεάς Ελλάδος και η προσφορά τους ήταν σημαντική.

Μετά την Μάχη της Πέτρας Βοιωτίας, τον Σεπτέμβριο του 1829, η οποία και σφράγισε τον Εθνικοαπελευθερωτικό Αγώνα, ο Καποδίστριας αποσκοπώντας στην βαθμιαία μεταλλαγή των Ατάκτων, δηλαδή των Αεικινήτων, σε Τακτικά Σώματα, διέλυσε τις Χιλιαρχίες και τις ανασύνταξε σταδιακά σε Δεκατρία Ελαφρά Τάγματα Πεζικού, τα οποία και προώθησε στην Μεθόριο με την Τουρκία.

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΡΑΙΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, ΦΡΑΝΣΙΣΚΟ ΝΤΕ ΜΙΡΑΝΤΑ

- η Ελληνική Σκέψη στην Αυτοθέσμιση των Κοινωνιών, τον Διαφωτισμό και την Γνώση

ΑΞΙΟΝΑΣ Ι: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΟΡΑΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΩΝ

www.academy.edu.gr

Στο μεταξύ ο Φαβιέρος, πρότεινε να απαγορευθεί η κατάταξη στα Σώματα των Αεικινήτων, σε νέους κάτω των είκοσι πέντε ετών, που δεν είχαν συμμετάσχει στον Αγώνα. Η πρότασή του δεν έγινε δεκτή, κυρίως εξ' αιτίας της αντιδράσεως των Οπλαρχηγών (Χιλιάρχων), με αποτέλεσμα να υποβάλλει την παραίτησή του.

Μετά από αυτό η Κυβέρνηση όρισε στη θέση του, τον Βαυαρό Συνταγματάρχη Κάρολο Εϋδεκ.

Στις 17 Αυγούστου 1828, συγκροτήθηκε το πρώτο εθελοντικό Τάγμα Πυροβολικού από έξι (6) Πυροβολαρχίες. Ως πρώτος πυρήνας χρησιμοποιήθηκε το «Σώμα Πυροβολιστών», δυνάμεως 113 ανδρών. Η διοίκησή του, ανατέθηκε στον πρώην Συνταγματάρχη Πυροβολικού της Ιονίου Πολιτείας, Νικόλαο Πιέρη.

Τον Μάρτιο του 1829, ο Συνταγματάρχης Πιέρης, επικεφαλής μιας Χιλιαρχίας Αεικινήτων και μιας Πυροβολαρχίας, στάλθηκε να καταλάβει την Ναύπακτο, της οποίας ορίσθηκε εν συνεχεία Φρούραρχος. Την διοίκηση του Τάγματος Πυροβολικού, ανέλαβε ο Γάλλος Ταγματάρχης Πωζιέ.

Στις 4 Δεκεμβρίου 1829 εορτάσθηκε για πρώτη φορά η Αγία Βαρβάρα ως προστάτιδα του Πυροβολικού, θεσμός που ισχύει στην Χώρα μας μέχρι και σήμερα.

Παράλληλα ανασυγκροτήθηκε και το Δ' Τάγμα Πεζικού, ενώ οργανώθηκε και η Επιμελητεία, που διαχειριζόταν τα Οικονομικά Μέσα για την Συντήρηση του Στρατεύματος, με επικεφαλής τον Γάλλο Επιμελητή Σωκέ.

Στις 28 Ιουλίου 1829 εξάλλου, συστήθηκε για πρώτη φορά, Τμήμα Μηχανικού με την ονομασία «Σώμα Αξιωματικών Οχυρωματοποιίας και Αρχιτεκτονικής». Η διοίκησή του, ανετέθη στον Γάλλο Λοχαγό Γκαρνώ, ο οποίος προήχθη στον βαθμό του Αντισυνταγματάρχου. Αποστολή του Τμήματος ήταν η Μελέτη και Σύνταξη Σχεδίων για την κατασκευή και Συντήρηση ή Βελτίωση Οχυρωμάτων, Στρατιωτικών και Δημοσίων Κτιρίων, Γεφυρών, Δρόμων και άλλων Τεχνικών Κατασκευών, καθώς και η επίβλεψη για την εκτέλεσή τους.

Στις 22 Ιουλίου 1829, τοποθετήθηκε διοικητής του Τακτικού Στρατού, ο Γάλλος Συνταγματάρχης Τρεζέλ, επειδή παραιτήθηκε ο Εϋδεκ για λόγους υγείας. Ο Συνταγματάρχης Τρεζέλ, ήταν ικανότατος Αξιωματικός και ο Κυβερνήτης τον προήγαγε σε Στρατηγό.

Αναλαμβάνοντας ο Τρεζέλ την Διοίκηση του Τακτικού Στρατού, προέβη στην εκ βάθρων ανασυγκρότησή του.

Τον Ιούλιο του 1830, ο Τρεζέλ ανακλήθηκε στην Γαλλία και την θέση του κατέλαβε ο, επίσης Γάλλος, Συνταγματάρχης Ζεράρ, ο οποίος από τον Νοέμβριο του προηγούμενου έτους, είχε προαχθεί στον βαθμό του Υποστρατήγου και είχε ορισθεί Επιθεωρητής των Στρατευμάτων.

Οπλισμός – Οπλοστάσιο

Ο ομοιόμορφος εξοπλισμός του Στρατού ήταν ακόμα ένα πρόβλημα που έπρεπε να επιλύσει ο Καποδίστριας. Μέχρι τότε τα διάφορα τμήματα των Ελλήνων, Τακτικά και Άτακτα, έφεραν ό, τι οπλισμό διέθεταν οι άνδρες του. Έγιναν κάποιες προσπάθειες με σοβαρότερη εκείνη του Φαβιέρου το 1826, ώστε όλα τα τμήματα να αποκτήσουν ενιαίο οπλισμό.

Αργότερα επί Καποδίστρια, ο Τακτικός Στρατός εξοπλίσθηκε και με 6.000 λογχοφόρα τυφέκια που στάλθηκαν δωρεάν από την Ρωσία.

Εκπαίδευση

Η προσπάθεια Στρατιωτικής Εκπαιδεύσεως, του υπό συγκρότηση Τακτικού Στρατού, άρχισε από τον Δημήτριο Υψηλάντη, με την συγκρότηση του Πρώτου Ημιτάγματος στην Καλαμάτα το 1821. Ως εκπαιδευτές χρησιμοποιήθηκαν Γάλλοι αξιωματικοί. Ωστόσο η προσπάθεια αυτή δεν απέδωσε πολλά, καθώς το Ημίταγμα διαλύθηκε μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα και αφού είχε λάβει μέρος σε πολλές επιχειρήσεις. Λίγο αργότερα, εφαρμόστηκε ο Γαλλικός Κανονισμός στην Εκπαίδευση του Πρώτου Συντάγματος, που είχε οργανωθεί όπως προαναφέρθηκε, με απόφαση της Α' Εθνοσυνελεύσεως.

Σημαντικότερη όμως και μεγαλύτερης διάρκειας, ήταν η Εκπαίδευση του Τακτικού Σώματος του Φαβιέρου από Φιλέλληνες Αξιωματικούς – κατά τα Γαλλικά και πάλι πρότυπα – με την καθοδήγηση του Γάλλου Λοχαγού Μαγιέ.

Ο Ιωάννης Καποδίστριας φρόντισε να διατεθούν Γάλλοι Αξιωματικοί και Υπαξιωματικοί της Στρατιάς του Στρατηγού Μαιζόν ως προγυμναστές. Μεταξύ τους ήταν και Σαράντα Γάλλοι Υπαξιωματικοί Πεζικού, Ιππικού και Πυροβολικού, οι οποίοι και κατετάγησαν στον Ελληνικό Στρατό τον Απρίλιο του 1829, με τον βαθμό του Ανθυπολοχαγού.

Παραλλήλως, δημιουργείται Στρατόπεδο εκγυμνάσεως στα Μέγαρα, με σκοπό την Τεχνική και Πνευματική κατάρτιση των στρατευμένων, καθώς και την μετάδοση της στρατιωτικής αγωγής και πειθαρχίας σ' αυτούς. Η εκπαίδευση διήρκεσε Σαράντα μέρες και στο διάστημα αυτό εφαρμόστηκε πλήρως ο Γαλλικός Κανονισμός Εκστρατείας. Στις Ασκήσεις που ακολούθησαν, υπό την διεύθυνση του Τρεζέλ, με μεγάλη επιτυχία, πήραν μέρος 2 Τάγματα Πεζικού, 2 Έτες Ιππικού και 2 Πυροβολαρχίες.

Στο μεταξύ από τον Ιούλιο του 1828, με διαταγή του Κυβερνήτη, άρχισε να λειτουργεί στο Ναύπλιο ο «Λόχος Ευελπίδων». Το όνομα «Ευέλπιδες», το έδωσε ο ίδιος ο Κυβερνήτης με την έννοια «Καλές Ελπίδες του Έθνους». Ο «Λόχος Ευελπίδων» έχει αποστολή την παροχή της αναγκαίας στρατιω-τικής αγωγής και επαγγελματικής κατάρτισεως στα μελλοντικά στελέχη του Στρατού. Ο αριθμός των μαθητών της Σχολής ορίστηκε στους 50.

Η ακαταλληλότητα του πρώτου Διοικητού, του Κορσικανού πρώην Υπολοχαγού Επιμελητείας του Αγγλικού Στρατού Ρομύλο ντε Σαντέλλι, η έλλειψη καθηγητών και υποδομής, αλλά και η απροθυμία των προκρίτων και των οπλαρχηγών του Αγώνα να στείλουν τα παιδιά τους για εκπαίδευση, θεωρώντας την Πειθαρχία του Λόχου Ευελπίδων ταπεινωτική, είχε ως αποτέλεσμα να αποτύχει η όλη προσπάθεια.

Μετά από αυτό, αποφασίστηκε η διάλυση του Λόχου Ευελπίδων και η ανασυγκρότησή του σε νέες βάσεις, υπό την διεύθυνση του ικανότατου Λοχαγού Πυροβολικού Πωζιέ.

Τον Ιανουάριο του 1829, ο Πωζιέ υπέβαλε λεπτομερές Σχέδιο Νέου Οργανισμού, που εγκρίθηκε από τον Κυβερνήτη. Σύμφωνα με τον Οργανισμό διαλυόταν ο Λόχος Ευελπίδων και το Σχολείο Πυροβολικού, που λειτουργούσε στο Τάγμα Πυροβολικού από τον Αύγουστο του 1828 με σκοπό την εκπαίδευση των Αξιωματικών και Οπλιτών του Πυροβολικού.

Στη θέση τους ιδρύοταν το «Κεντρικόν Πολεμικόν Σχολείον» υπό τον Πωζιέ, που προήχθη σε Αντισυνταγματάρχη. Η φοίτηση ορίστηκε τριετής και η επιλογή των μαθητών έγινε αυστηρότερη.

Παρ' όλες τις δυσκολίες που αντιμετώπισε το Κεντρικό Σχολείο συνέχισε κανονικά την λειτουργία του και τον Ιούλιο του 1831 αποφοίτησαν οι πρώτοι 8 μαθητές του, με τον βαθμό του Ανθυπολοχαγού. Όλοι τους του Πυροβολικού.

Παραλλήλως ο Καποδίστριας θέλοντας να μην αποκλειστούν από τον Τακτικό Στρατό οι απόγονοι των Αγωνιστών που δεν επελέγησαν ή δεν επιθυμούσαν να φοιτήσουν στο «Κεντρικό Πολεμικό Σχολείο» εξέδωσε τον Οκτώβριο του 1829 διάταγμα για τον Σχηματισμό ενός Σώματος «Ακολουθών», που δεν θα ξεπερνούσε τους 20 άνδρες, οι οποίοι θα είχαν βαθμό, στολή και μισθό Υπαξιωματικού, θα εκπαιδεύονταν στις ασκήσεις και την εσωτερική Υπηρεσία στο Ναύπλιο, ενώ ταυτοχρόνως θα εξασκούνταν σε καθήκοντα Εκπαιδευτού και Ηγήτορα. Όσοι πετύχαιναν τις εξετάσεις, θα κατατάσσονταν με τον βαθμό του Ανθυπολοχαγού, όπως και οι απόφοιτοι του «Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου».

Έτσι, από τα πρώτα ακόμη βήματα του νεοσύστατου Κράτους εγκαινιάστηκε το σύστημα της διπλής προελεύσεως των στελεχών, που τόσο αναπτύχθηκε στην συνέχεια, ιδιαίτερα σε εμπόλεμες περιόδους.

Στρατολογία

Ο Στρατός για τα Σώματα των Οπλαρχηγών του 1821 στηριζόταν στην εθελοντική κατάταξη των μαχητών. Όμως ο Τακτικός Στρατός για να διατηρεί σταθερή την απαιτούμενη δύναμή του, έπρεπε να προβεί σε κανονική στρατολογία. Μετά από αυτό, η Προσωρινή Κυβέρνηση κατήρτισε Νόμο τον Σεπτέμβριο του 1825, που καθόριζε απογραφή και στρατολογία σε όλη την Επικράτεια, με αναλογία Ενός Στρατιώτη ανά Εκατό κατοίκους.

Οι στρατεύσιμοι κληρώνονται, εξ ου και η ονομασία «κληρωτοί», από αυτούς που ήταν ηλικίας 18-30 ετών, με εξαίρεση τους σωματικά ανίκανους και τους μοναχογιούς. Επιτρεπόταν μάλιστα η αντικατάσταση κάθε κληρωτού, με όποιον άλλον δεχόταν να στρατευθεί στη θέση του. Η θητεία, ορίστηκε τριετής. Ανά έτος, το ένα τρίτο των οπλιτών απαλλασσόταν με κλήρο και έπαιρνε την θέση τους ίσος αριθμός νέων οπλιτών, ώστε στα τρία χρόνια να ανανεώνεται εντελώς το στράτευμα.

Σύμφωνα με τον Νόμο αυτό, καθώς ο πληθυσμός της Ελλάδος υπολογιζόταν τότε σε περίπου 700.000 κατοίκους, έπρεπε να στρατολογηθούν 7.000 άνδρες. Επειδή όμως μεγάλο μέρος της Χώρας το κατείχαν ή το λεηλατούσαν οι Τούρκοι και επειδή πολλοί νέοι είχαν ήδη ενταχθεί στα Άτακτα Σώματα ή το Ναυτικό, η στρατολογία δεν απέδωσε το αναμενόμενο αποτέλεσμα. Τον μεγαλύτερο αριθμό των στρατευσίμων έδωσαν τα ελεύθερα Ελληνικά Νησιά, που δεν είχαν υποστεί σοβαρές καταστροφές από τους Τούρκους.

Στολή

Βασικό γνώρισμα των Τακτικών Στρατών υπήρξε ανέκαθεν η ενιαία ενδυμασία. Με αυτό το πνεύμα, ο Εθνομάρτυρας Ρήγας Φεραίος στον «Πολιτικό Κανονισμό ή Σύνταγμα Ελληνικής Επικρατείας», που ο ίδιος είχε συντάξει, αναφερόταν στη στολή και τον οπλισμό του Στρατού, γράφοντας σχετικά : «Το φόρεμα των Ελλήνων στρατιωτών είναι το ηρωικόν μαύρο αντερί (μακρύ ένδυμα με μανίκια και ανοιχτό μπροστά), άσπρον υποκάμισον και κόκκινα χολέβια ή κάλτσες. Όλοι οι Έλληνες πατριώτες, έχουν μια μπαγιονέτταν (ξιφολόγη), την οποίαν φορούν εις την μέσην των ωσάν χαντζάρι και εν καιρώ ανάγκης ή παρατάξεως την περνούν εις το τουφέκι των».

Οι Άτακτοι φορούσαν την πατροπαράδοτη Ελληνική φουστανέλα, το φέσι κλπ. Όμως ο Δημήτριος Υψηλάντης, όταν οργάνωσε το πρώτο Ημίταγμα, εφοδίασε όλους τους άνδρες του με μαύρες στολές, αγορασμένες με έξοδα ομογενών από την Τεργέστη γι' αυτό και ονομάστηκαν «Μαυροφόροι».

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΡΑΙΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, ΦΡΑΝΣΙΣΚΟ ΝΤΕ ΜΙΡΑΝΤΑ

- η Ελληνική Σκέψη στην Αυτοθέσμιση των Κοινωνιών, τον Διαφωτισμό και την Γνώση

ΑΞΙΟΝΑΣ Ι: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΟΡΑΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΩΝ

www.academy.edu.gr

Τον Απρίλιο του 1822 καθορίστηκε με Νόμο, κάθε Αξιωματικός και Οπλίτης να δικαιούται μια στολή δωρεάν. Οι στολές ορίστηκε να είναι όμοιες με αυτές των Ευρωπαϊκών Στρατών. Ωστόσο όταν ανασυντάχθηκε το πρώτο Τακτικό Τάγμα υπό τον Συνταγματάρχη Ρόδιο τον Ιούλιο του 1824, διατηρήθηκε η Ελληνική ενδυμασία από Σαγιάκι (κάπα), άσπρη φουστάνελα και φέσι. Αργότερα ο Φαβιέρος, μοίρασε στο Τακτικό Σώμα 5.000 στολές που εισήγαγε από την Αγγλία.

Μετά την Εκστρατεία της Χίου, το 1828, καθώς το Τακτικό Σώμα επέστρεψε σε άθλια κατάσταση, ο νέος Διοικητής του Εϋδεκ, μερίμνησε και πάλι για την ενδυμασία του. Νέες στολές, όμοιες με τις Γαλλικές, κατασκευάστηκαν στο Ναύπλιο με χρήματα ομογενών και υπό την εποπτεία της ειδικώς συγκροτημένης από τον Καποδίστρια «Επιτροπής Ιματισμού». Την ίδια εποχή ρυθμίστηκαν και οι «Μικρή» και «Μεγάλη» στολές των μαθητών του «Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου».

Ένα χρόνο αργότερα, η στολή του Τακτικού Στρατού εξομοιώθηκε με διάταγμα με την Γαλλική και μόνο οι άνδρες των Ελαφρών Ταγμάτων εξακολουθούσαν να φορούν την παραδοσιακή ελληνική ενδυμασία.

Σημαία

Τον τύπο της επίσημης Ελληνικής Σημαίας, καθιέρωσε για πρώτη φορά το «Προσωπικό Πολίτευμα της Ελλάδος» την 1η Ιανουαρίου 1822, το οποίο όρισε το Κυανό και το Λευκό ως χρώματα της Σημαίας και ανέθεσε στο «Εκτελεστικό Σώμα» (Κυβέρνηση) να προσδιορίσει το σχήμα της. Στις 15 Μαρτίου 1822, καθορίστηκε με Διάταγμα το σχήμα της Σημαίας ως εξής :

- Των Δυνάμεων Ξηράς (Ταγμάτων Πεζικού – Φρουρίων) : Σχήματος τετραγώνου, χρώματος κυανού με λευκό σταυρό στο μέσον που την διέσχιζε από το ένα άκρο έως το άλλο και την χώριζε σε τέσσερα ίσα μέρη.

- Της Θάλασσας : Αυτή ήταν δύο τύπων. Μία για τα Πολεμικά και μία για τα Εμπορικά πλοία.

Την σημαία των Πολεμικών Πλοίων αποτελούσαν εννέα εναλλασσόμενες ισοπλατείς οριζόντιες ταινίες (πέντε κυανές και τέσσερις λευκές) και είχε στο επάνω εσωτερικό μέρος κυανό τετράγωνο μέσα στο οποίο υπήρχε λευκός σταυρός. Αντιθέτως η σημαία των Εμπορικών Πλοίων ήταν χρώματος κυανού με λευκό τετράγωνο και κυανό σταυρό στο επάνω εσωτερικό μέρος. Από το 1828 καθιερώθηκε ενιαία σημαία για την θάλασσα, αυτή των πολεμικών πλοίων.

Με την επιλογή του κυανού, του χρώματος του ουρανού, υποδηλώνεται η Θεότητα του Αγώνα, αφού ο Θεός ενέπνευσε στο Έθνος τη μεγαλουργική ιδέα, παρότι αδύνατο και άοπλο, να αναλάβει και να φέρει σε αίσιο πέρας τον άνισο εκείνο αγώνα. Με το λευκό υποδηλώνεται ο καθαρός άμωμος και αγνός σκοπός των Ελλή-

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΡΑΙΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, ΦΡΑΝΣΙΣΚΟ ΝΤΕ ΜΙΡΑΝΤΑ

- η Ελληνική Σκέψη στην Αυτοθέσμιση των Κοινωνιών, τον Διαφωτισμό και την Γνώση

ΑΞΙΟΝΑΣ Ι: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΟΡΑΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΩΝ

www.academy.edu.gr

νων που μοναδική τους επιδίωξη ήταν η απελευθέρωση και ανεξαρτησία του Έθνους και η απαλλαγή του από την πολύχρονη σκληρή τυραννία.

Εξ' άλλου, σύμφωνα με την επικρατέστερη εκδοχή, οι εννέα κυανόλευκες ταινίες αντιπροσωπεύουν τι εννέα συλλαβές του «Ελευθερία ή Θάνατος» που ήταν ο όρκος των παλικαριών της Επανάστασης.

Μέριμνα για το Προσωπικό

Από τις πρώτες ακόμα ημέρες του Αγώνα, έγινε αισθητή η ανάγκη ιατρών και νοσοκομείων. Για το σκοπό αυτό αποφασίστηκε τον Ιανουάριο του 1822, η τοποθέτηση σε κάθε Χιλιαρχία Ατάκτων, ενός ιατρού παθολόγου και ενός χειρουργού, ενώ η πρώτη προσπάθεια ιδρύσεως στρατιωτικού νοσοκομείου, έγινε αμέσως μετά την κήρυξη της Επανάστασης, στο Στρατόπεδο Πατρών.

Την αποφασιστική κίνηση στον Τομέα της υγειονομικής περιθάλψεως, έκανε ο Λόρδος Βύρων, ο οποίος όταν ήρθε στην Ελλάδα τις πρώτες ημέρες του 1824 φρόντισε να φέρει μαζί του μεγάλη ποσότητα φαρμάκων και χειρουργικών εργαλείων. Επίσης βοήθησε να ιδρυθούν στρατιωτικά νοσοκομεία στο Μεσολόγγι και την Αθήνα. Το 1825, προβλέφθηκε με Νόμο η ίδρυση τεσσάρων νοσοκομείων, καθώς και ο διορισμός, δίπλα στους Αρχηγούς των Όπλων, ενός Αρχίατρου και ενός χειρουργού, μαζί με ένα βοηθό του καθενός για 500 οπλίτες. Προβλέφθηκαν επίσης δύο τραυματιοφορείς ανά χιλίους οπλίτες και το απαραίτητο υγειονομικό υλικό.

Στην εποχή του Καποδίστρια εξ' άλλου, τέθηκαν κι οι πρώτες βάσεις κοινωνικής μέριμνας για το στρατιωτικό προσωπικό και τις οικογένειές του. Ειδικότερα, τον Φεβρουάριο του 1828, καθορίστηκαν οι συντάξεις όσων αποχωρούσαν λόγω τραυμάτων, ασθενείας ή γήρατος, καθώς και η απονομή συντάξεων στις οικογένειες όσων σκοτώνονταν ή πέθαιναν «Εν Υπηρεσία».

Τον Δεκέμβριο του ιδίου έτους, αποφασίστηκε η χορήγηση μηνιαίου σιτηρεσίου, ή ένταξη στο «Σώμα των Απομάχων», αυτών που είχαν καταστεί ανίκανοι κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας τους. Οι απόμαχοι που αποχωρούσαν από τις τάξεις του Στρατεύματος, έπαιρναν σύνταξη ίση με το μισό των αποδοχών τους. Ολόκληρο το μισθό τους έπαιρναν ως σύνταξη, μόνον αυτοί που συμπλήρωναν τεσσαρακονταετία. Επίσης συστήθηκε, ειδικά για την περίθαλψή τους, «Ίδρυμα Απομάχων».

Η δολοφονία του Καποδίστρια και η αποσύνθεση του Τακτικού Στρατού

Στις 29 Σεπτεμβρίου 1831, δολοφονείται στο Ναύπλιο ο Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας από πολιτικούς του αντιπάλους, με συνέπεια να επικρατήσει πλήρης πολιτική και κοινωνική αναρχία στο εσωτερικό της Χώρας, με άμεση επίδραση και στον Στρατό.

Τα Ελαφρά Τάγματα γρήγορα διαλύθηκαν, σχηματίζοντας και πάλι Ένοπλες Ομάδες με αρχηγούς τους παλιούς Οπλαρχηγούς των Άτακτων Σωμάτων.

Ο Τακτικός Στρατός, που σχεδόν σε όλο το διάστημα μέχρι τον θάνατο του Κυβερνήτη είχε μείνει αμέτοχος σε κάθε πολιτική διαμάχη, υπέστη και αυτός τις αρνητικές συνέπειες των τελευταίων θλιβερών γεγονότων. Ο Στρατηγός Ζεράρ μαζί με τους περισσότερους Γάλλους αξιωματικούς, αποχώρησαν από το Στράτευμα. Επιπλέον, λόγω ελλείψεως των αναγκαίων οικονομικών πόρων για τη συντήρηση του Τακτικού Στρατού, σημειώθηκε μεγάλη διαρροή των ανδρών του προς τους Ατάκτους.

Η κυβερνητική Επιτροπή που διαδέχθηκε τον Καποδίστρια, διόρισε Διοικητή του Στρατού τον παλιό φιλέλληνα Γάλλο Συνταγματάρχη Γκρεγιάρ, με βοηθό τον Υπολοχαγό Πυροβολικού Σκαρλάτο Σούτσο. Παρά τις φιλότιμες προσπάθειες της Νέας Διοικήσεως, η δύναμη του Τακτικού Στρατού μειώθηκε στο ελάχιστο και η όλη οργανωτική προσπάθεια των τελευταίων ετών κινδύνευσε να καταστραφεί.

Το ίδιο συνέβη και στον Τομέα της Εκπαιδεύσεως. Ο Πωζιέ, παραιτήθηκε από την Διοίκηση του «Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου» και στην θέση του τοποθετήθηκε ο Βαυαρός Συνταγματάρχης Ρέϊνκε, ο οποίος με μεγάλη δυσκολία κατάφερε να το διατηρήσει σε λειτουργία. Η αποχώρηση εξάλλου των Γάλλων προγυμναστών και η μη αναπλήρωσή τους, είχε ως συνέπεια τη διακοπή της εκπαιδεύσεως και τη χαλάρωση της Πειθαρχίας.

Ωστόσο, τα θεμέλια που με τόσο μόχθο είχαν τεθεί επί Καποδίστρια στην Στρατιωτική Οργάνωση και Εκπαίδευση, έμειναν ακλόνητα και αποτέλεσαν την βάση των παραπέρα προσπαθειών για την στρατιωτική προετοιμασία της Χώρας.

Βιβλιογραφία

1. Έκδοση ΓΕΣ. *Ιστορία του Ελληνικού Στρατού*. Αθήνα 1998
2. Σεραφεΐμ Παπαγεωργίου. *Η Στρατιωτική πολιτική του Καποδίστρια* (Εκδ. «Εστία» 1986)
3. Βασιλή Σπανού. *Ημέρες και Έργα του πρώτου Κυβερνήτη* (Ένθετο «Ελευθεροτυπίας» 2 Οκτ. 2010).
4. Εγκυκλοπαίδεια Λεξικό «Ηλίου» τόμος ΕΛΛΑΣ
5. *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*. Τόμος ΙΒ (Εκδοτική Αθηνών 1975)
6. Σαράντου Καργάκου. *Ιστορία του Ελληνικού Κόσμου και του Μείζονος Χώρου* (τόμος Β κεφ. Γ') Εκδ. Outemberg 1999
7. Α. Βακαλόπουλου. *Νέα Ελληνική Ιστορία* (σελ. 200) Εκδ ΒΑΝΙΑΣ Θεσ/κη 1990
8. Χρ. Φωτόπουλου. «1928-1998» *Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων*. (τόμος Α') Εκδ. ΓΕΣ/2000